โอกาสไทยเจาะตลาดพลาสติกชีวภาพมูลค่า “พันล้าน” ของ EU

By **thaieurope** - November 21, 2018

"ภายใน 10 ปี ความต้องการทั่วโลกของสินค้าพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียว อย่างภาชนะพลาสติกและบรรจุภัณฑ์จะมีมูลค่ามากถึง 1.9 หมื่นล้านยูโร โดยในตลาดยุโรปเองจะมีมูลค่ามากถึง 1 พันล้านยูโร” นาย Artur Bednarz ผู้จัดการด้านการตลาด บริษัท Biotrem สัญชาติโปแลนด์ ที่ EU ยกให้เป็นหนึ่งในผู้ประสบความสำเร็จของ EU กล่าวกับทีมงาน thaieurope.net ถึงความมั่นใจในศักยภาพของตลาดพลาสติกชีวภาพทั่วโลกและใน EU

ในช่วงที่ผ่านมา กระแสขยะพลาสติกปนเปื้อนในทะเล กลายเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ซึ่งหลายประเทศได้พยายามแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ EU ที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกเป็นอันดับต้น โดยมุ่งเน้นการ**ลดปริมาณขยะ และส่งเสริมการพัฒนา/ใช้วัสดุทางเลือกอย่าง “พลาสติกชีวภาพ” ที่กำลังจะกลายเป็นเทรนด์ใหม่ของโลกต่อไป**

พลาสติกชีวภาพ จึงเป็นนวัตกรรมจากวัตถุดิบธรรมชาติที่ทั่วโลกต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะใน EU ที่เร่งออกมาตรการส่งเสริมทั้งการใช้ การผลิต และการวิจัยนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อตอบโจทย์กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และยกระดับศักยภาพของอุตสาหกรรมในประเทศสมาชิกให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

ในฉบับก่อน ทีมงาน Thaieurope.net ได้รายงานเกี่ยวกับยุทธศาสตร์พลาสติกฉบับใหม่ของ EU และผลกระทบต่ออุตสาหกรรมพลาสติกของไทยไปแล้ว ในฉบับนี้ จะพูดถึงโอกาสของผู้ประกอบการไทยและอุปสรรคสำหรับผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพในตลาด EU

พลาสติกชีวภาพ (Bioplastics) คืออะไร

พลาสติกชีวภาพ (Bioplastics) คือ พลาสติกที่ผลิตขึ้นจากวัตถุดิบธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่สามารถผลิตได้จากวัตถุดิบทางการเกษตร เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด และอ้อย เป็นต้น

พลาสติกชีวภาพนั้น สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเภทสลายตัวได้ทางชีวภาพ (compostable) คือ พลาสติกที่ผลิตมาจากวัตถุดิบจากพืชหรือปิโตรเคมีบางประเภท เช่น PLA, PBS, PHA และแป้ง (starch blend) ซึ่งมีคุณสมบัติสามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ และ 2) ประเภทสลายตัวไม่ได้ทางชีวภาพ (non-compostable) คือ พลาสติกที่ผลิตจากวัตถุดิบจากพืช แต่มีคุณสมบัติเหมือนกับพลาสติกธรรมดาทั่วไป (conventional plastics) ที่ไม่สามารถย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ เช่น Bio-PP และ Bio-PE เป็นต้น ตามแผนภาพด้านล่าง

<table>
<tr><td></td><td colspan="2">ผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติ (Bio-based)</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">สลายตัวไม่ได้ทางชีวภาพ (non-compostable)</td><td>Bio-PP, Bio-PE</td><td>PLA, PBS, PHA, Starch blend</td><td rowspan="2">สลายตัวได้ทางชีวภาพ (compostable)</td></tr>
<tr><td>PP, PE, PET</td><td>PBAT, PCL</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">ผลิตจากปิโตรเคมี (Fossil-based)</td><td></td></tr>
</table>

อย่างไรก็ดี EU ไม่ได้มีข้อกำหนดชัดเจนว่าผลิตภัณฑ์พลาสติกที่จำหน่ายใน EU จะต้องเป็นพลาสติกชีวภาพเท่านั้น แต่มองว่าพลาสติกชีวภาพเป็นหนึ่งในทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพราะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม โดย EU รายงานว่า ปัญหาขยะพลาสติกในทะเลที่มีปริมาณมากถึง 13 ล้านตันต่อปี หรือประมาณ 4% ของปริมาณพลาสติกทั้งหมดที่มีการผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเศษพลาสติกที่แตกตัวเป็นชิ้นเล็กๆ หรือ “ไมโครพลาสติก” ซึ่งสุดท้ายปนเปื้อนในสัตว์น้ำที่เราบริโภค

แต่ด้วยปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎระเบียบภายใน EU เอง และค่านิยมของผู้บริโภคใน EU ที่เน้นบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมผ่านการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ ทำให้ปัจจุบันพลาสติกชีวภาพเป็นทางเลือกอันดับต้นในตลาด EU เลยทีเดียว

พลาสติกชีวภาพ “ที่ย่อยสลายได้” เทรนด์ตลาดพลาสติกใน EU และโอกาสของไทย

ยุทธศาสตร์พลาสติก (Plastics Strategy) ของ EU เน้นชัดเจนว่า พลาสติกชีวภาพที่ EU ต้องการส่งเสริมจะต้องมี**คุณสมบัติที่สามารถสลายตัวได้ทางชีวภาพ (compostable) หรือแตกสลายทางชีวภาพได้ (biodegradable) หรือผลิตจากของเสียต่างๆ เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือก๊าซมีเทน** เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการปนเปื้อนของขยะพลาสติกในสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาไมโครพลาสติก ที่ EU ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

ปัจจุบัน พลาสติกชีวภาพมักใช้สำหรับการผลิตบรรจุภัณฑ์เป็นหลัก โดยเฉพาะ**บรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดอ่อนตัว (Flexible Packaging) ที่คิดเป็น 44% ของพลาสติกชีวภาพทั้งหมด โดยเฉพาะในสินค้าออร์แกนิค หรือสินค้าแบบพรีเมี่ยมประเภทอื่นๆ** ที่มักเลือกใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด

นาย Bednarz จากบริษัท Biotrem ซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทภาชนะบนโต๊ะอาหารจากรำข้าวสาลี (wheat bran) อัดแน่น และช้อน-ส้อมจากพลาสติกชีวภาพ (PLA ผสมกับรำข้าวสาลี) มองว่า **การที่ EU ยกเลิก/จำกัดปริมาณการใช้พลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียว (single-use plastics) เป็นโอกาสที่สำคัญของผู้ประกอบการพลาสติกชีวภาพ** โดยมีความเป็นไปได้ว่า EU จะ “ปิดประตู” สำหรับพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ในอนาคต

ทั้งนี้ บริษัทฯ คาดว่า พลาสติกชีวภาพจะเข้ามาแทนที่สินค้าที่ EU มีมาตรการยกเลิกการใช้**เพิ่มมากยิ่งขึ้น** เริ่มตั้งแต่ **ถุงพลาสติก** ที่ EU บังคับให้ประเทศสมาชิกต้องจำกัดปริมาณการใช้ไม่เกิน 90 ใบต่อคนต่อปี ภายในปี 2562 และ 40 ใบต่อคนต่อปี ภายในปี 2568 โดยปัจจุบันบางประเทศอย่างฝรั่งเศสและอิตาลีได้ยกเลิกการใช้ถุงพลาสติก หรือถุงก็อบแก็บ แล้ว และส่งเสริมการใช้ถุงพลาสติกชีวภาพที่ย่อยสลายได้แทน นอกจากนี้ ยังมี **ก้านพันสำลี ช้อนและส้อมพลาสติก หลอดและที่คนกาแฟ และก้านบอลลูนพลาสติก** ที่ล่าสุด EU ได้ออกข้อเสนอมาตรการให้ยกเลิกการใช้ แต่ปัจจุบันยังอยู่ในกระบวนการพิจารณาทางกฎหมายอยู่

นอกจากนี้ วัตถุดิบจากธรรมชาติที่จะกลายเป็นเทรนด์ต่อไป คือ **วัตถุดิบประเภทที่ปลอดกลูเตน (Gluten-free) เช่น มันสำปะหลังและสาหร่าย** สำหรับผู้บริโภคที่แพ้โปรตีนในวัตถุดิบจากข้าวสาลี ซึ่งไทยเองเป็นแหล่งวัตถุดิบธรรมชาติอย่างมันสำปะหลังอยู่แล้ว โดยในช่วงฤดูการผลิตปี 2560/61 ไทยมีปริมาณการผลิตมันสำปะหลังมากถึง 28 ล้านตัน และเป็นประเทศที่ส่งออกมันสำปะหลังมากที่สุดในโลกด้วย ดังนั้น พลาสติกชีวภาพจากวัตถุดิบทางการเกษตร จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับผู้ประกอบการไทยในการเพิ่มมูลค่าสินค้า นอกเหนือจากการผลิตเอทานอลและเชื้อเพลิงชีวภาพอื่นๆ

ทั้งนี้ ถึงแม้ว่า สินค้าจากพลาสติกชีวภาพจะยังมีราคาสูงกว่าพลาสติกทั่วไป ยกตัวอย่าง ราคาจานหนึ่งใบ พลาสติกทั่วไปมีราคาประมาณใบละ 0.06 ยูโร ขณะที่พลาสติกชีวภาพมีราคาประมาณ 0.12 ยูโร ตามตารางด้านล่าง

ประเภทวัตถุดิบ	พลาสติกทั่วไป	พลาสติกชีวภาพ	กระดาษ	ใบปาล์ม	ไม้ไผ่	ชานอ้อย	รำข้าวสาลี
ราคา/จาน (ยูโร)	0.06	0.12	0.06	0.27	1.27	0.09	0.13

แต่จากผลสำรวจ Eurobarometer ในปี 2560 พบว่า ประชาชนใน EU จำนวนถึง 75% ยอมจ่ายเงินเพิ่มมากขึ้น เพื่อซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสวีเดนและมอลตา ที่มีผู้เห็นด้วยกับการใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า 90% จึงไม่น่าแปลกใจว่า สวีเดน เป็นหนึ่งในตลาดสำคัญสำหรับสินค้าพลาสติกชีวภาพ ซึ่ง นาย Bednarz กล่าวว่า นอกจากสวีเดน ยังมีประเทศในยุโรปอื่นๆ ที่เป็นตลาดสำคัญสำหรับสินค้าพลาสติกชีวภาพ ได้แก่ ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร เยอรมนี นอร์เวย์ และอิตาลี

รุกตลาดยุโรป ต้องได้มาตรฐาน และรักษ์สิ่งแวดล้อม

อย่างที่ทราบกันดีคือ คนยุโรปให้ความสำคัญกับมาตรฐานสินค้าเป็นอย่างมาก ยิ่งเป็นสินค้าโฆษณาว่า **“เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม”** ด้วยแล้ว ยิ่งต้องให้ความใส่ใจเรื่องมาตรฐานเป็นพิเศษ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในยุโรปที่มักพิจารณาปัจจัยเรื่องสิ่งแวดล้อมประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้า

ปัจจุบัน EU มีมาตรฐานสำหรับสินค้าพลาสติกชีวภาพ 2 ประเภท คือ 1) มาตรฐาน CEN/TS 16137 ที่ระบุปริมาณคาร์บอน (carbon content) และปริมาณวัตถุดิบชีวมวล (biobased mass content) สำหรับพลาสติกชีวภาพที่ผลิตจากวัตถุดิบจากธรรมชาติ (Biobased) และ 2) มาตรฐาน EN 13432 (เฉพาะบรรจุภัณฑ์) และ EN 14995 (สินค้าอื่นๆ นอกเหนือจากบรรจุภัณฑ์) ที่รับรองคุณสมบัติการสลายตัวทางชีวภาพ (compostable) และแตกสลายทางชีวภาพ (biodegradable) นอกจากนี้ ยังมีมาตรฐานอื่นๆ ที่รับรองโดยองค์กร ISO และหน่วยงาน ASTM ของสหรัฐฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี มาตรฐานเหล่านี้ ไม่ใช่มาตรฐานบังคับ หมายความว่า ผู้ผลิตสามารถเลือกที่จะปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ (voluntary) แต่การเลือกไม่ปฏิบัติ จะส่งผลให้ไม่สามารถขอติดโลโก้ Seeding หรือโลโก้ OK Compost จากสมาคม European Bioplastics ได้ เนื่องจากสินค้าจะต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานสากลก่อน ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้บริโภคขาดความมั่นใจในคุณภาพของสินค้า เพราะทั้งโลโก้ Seeding หรือโลโก้ OK Compost เป็นที่รู้จักกันดีในตลาด EU โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่เน้นความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ประเด็นสำคัญด้านมาตรฐาน 2 ประการที่ต้องจับตามองต่อไป ประการแรก คณะกรรมการยุโรปด้านมาตรฐาน (European Committee for Standardization – CEN) กำลังพิจารณาเกณฑ์ด้านความยั่งยืน (Sustainability Criteria) สำหรับพลาสติกชีวภาพเพิ่มเติมนอกเหนือจากการระบุปริมาณคาร์บอนและปริมาณวัตถุดิบชีวมวล

ประการที่สองEU กำลังเตรียมพิจารณาการติดฉลากสำหรับพลาสติกชีวภาพที่สลายตัวทางชีวภาพ (compostable) *แยกออกจาก* พลาสติกชีวภาพที่แตกสลายทางชีวภาพ (biodegradable) เพื่อประโยชน์ในการ**คัดแยกและบำบัด**ขยะพลาสติกชีวภาพแต่ละประเภทที่มีกระบวนการย่อยสลายทางชีวภาพต่างกัน เพราะ EU มองว่า หากกำจัดขยะไม่ถูกวิธีก็จะสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เหมือนกัน แม้ว่าขยะเหล่านั้นจะผลิตมาจากวัตถุดิบจากธรรมชาติก็ตาม

อุปสรรคของผู้ประกอบการไทย และบทเรียนจาก Startup ในยุโรป

อุปสรรคสำคัญสำหรับผู้ประกอบการไทย คือ **ราคาต้นทุนของเม็ดพลาสติกชีวภาพนำเข้ามีราคาสูงกว่าเม็ดพลาสติกทั่วไปประมาณ 3-5 เท่า ซึ่งส่งผลให้สินค้าจากพลาสติกชีวภาพมีราคาสูงตามไปด้วย** จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ประกอบการที่ส่งออก ยังไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้เมื่อเทียบกับจีนและตุรกีซึ่งมีการผลิตเม็ดพลาสติกชีวภาพในประเทศนอกเหนือจากการนำเข้าเพียงอย่างเดียว และด้วยราคาที่สูง ผู้บริโภคในไทยเองก็ยังไม่นิยมมากเท่าไหร่นัก ทำให้ตลาดภายในประเทศมีขนาดเล็ก ไม่สามารถรองรับปริมาณการผลิตจำนวนมากได้ ซึ่งส่งผลต่อต้นทุนการผลิตต่อหน่วยตามหลัก economy of scale

ปัจจุบัน ประเทศไทยสามารถผลิตเม็ดพลาสติกชีวภาพชนิด PBS ได้แล้ว แต่ยังต้องนำเข้าเม็ดพลาสติกชีวภาพชนิด PLA อยู่ ซึ่งถึงแม้ว่า จะมีบริษัทต่างชาติอย่าง Total Corbion ที่กำลังจะเริ่มการผลิตพลาสติกชีวภาพชนิด PLA ในประเทศไทยในช่วงปลายปี 2561 แต่การผลิตส่วนใหญ่เน้นการผลิตเพื่อส่งออกมากกว่าขายในประเทศ เพราะตลาดในประเทศไทยยังมีขนาดเล็กอยู่

ต้องยอมรับว่า อุปสรรคด้านราคา เป็นปัญหาอันดับต้นๆ ของผู้ประกอบการ เช่นเดียวกับบริษัท Biotrem ที่เริ่มต้นจากการเป็นโรงงานสีข้าวสาลีก่อนจะขยายกิจการเพิ่มเติมโดยใช้รำข้าวสาลีที่เหลือทิ้งจากการสีข้าวมาผลิตเป็นสินค้า ซึ่งเน้นทั้งคุณภาพและความปลอดภัย

นาย Bednarz เล่าให้ทีมงาน thaieurope.net ฟังว่า กลยุทธ์หลักของบริษัท เพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขัน คือ การเพิ่มรูปแบบสินค้าประเภทใหม่ๆ เพื่อตอบโจทย์ผู้บริโภคมากขึ้น จากเดิมที่ผลิตเพียงภาชนะบนโต๊ะอาหาร แต่ปัจจุบันมีสินค้าประเภทช้อน-ส้อมเพิ่มเติม รวมทั้งการลงทุน R&D อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ก่อนผลิตสินค้าออกสู่ตลาดในปี 2558 ซึ่งบริษัทฯ พบว่า ปริมาณรำข้าวสาลีที่เหลือทิ้งจากการสีข้าว

จากโรงงานทั่วโลกมีประมาณ 167 ล้านตัน ซึ่งในปริมาณนี้ ด้วยเทคโนโลยีที่บริษัทฯ พัฒนา จะสามารถผลิตเป็นภาชนะบนโต๊ะอาหารได้ถึงมากถึง 1.6 ล้านล้านชิ้นเลยทีเดียว

นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังมีกลยุทธ์อื่นๆ ได้แก่ 1) การแสวงหาวัตถุดิบใหม่ๆ ในการผลิตสินค้า 2) การลงทุนในกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) การอนุญาตให้บริษัทอื่นๆ ทำการผลิตสินค้าแทน (Licensing) และ 4) การทำแผนการตลาดในลักษณะสินค้าพรีเมี่ยม เป็นต้น

บทสรุป

Histats.com
Vis. today 18
Visits 24 468 710
Online 1

อย่างที่ทราบกันดีว่า ประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการผลิตพลาสติกชีวภาพ เพราะเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญใน
สำปะหลัง อ้อย และข้าวโพด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริกา
ส่งออกวัตถุดิบเป็นสำคัญ โดยปัจจุบัน ในประเทศไทยเองเริ่มมีกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการไทยจึงอาจใช้โอกาสนี้ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพ โดยถอดบทเรียนของ EU ที่มีการออกมาตรการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการใช้ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อยกระดับศักยภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในตลาดโลก

สนับสนุนโดยงบประมาณของกระทรวงการต่างประเทศ ข้อมูลจากทีมประเทศไทย ณ กรุงบรัสเซลส์
และส่วนราชการไทยทุกแห่งในยุโรป © 2548 - 2560 Thaieurope.net. สงวนลิขสิทธิ์